

4.9.2023

Sisäministeriö
kirjaamo.sm@gov.fi

Viite: VN/10912/2023, 7.6.2023

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen pelastustoimen lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi valtakunnallisten ja alueellisten tilanne- ja johtokeskusjärjestelyiden ja muun pelastustoiminnan johtamisen edellytyksenä olevan erityisvalmiuden kokoamisesta

Pelastustoimen järjestämisestä annetun lain (613/2021) 5 §:n 1 momentin mukaan, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella, seuraavia pelastustoimeen kuuluvia hyvinvointialueen tehtäviä voidaan koota hyvinvointialueesta annetun lain 7 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla suurempiin kokonaisuuksiin yhden tai useamman hyvinvointialueen järjestettäväksi.

Eesityksen perustelut

Lain pelastustoimen järjestämisestä (613/2021) § 5:n 2 momentin alakohdat viittaavat lähinnä toiminallisiin keskittämisen perusteisiin. Toiminnallisia perusteita keskittämislle ei kuitenkaan ole lain perusteluissa esitetty. Eesityksen 2 § ja 3 § perusteluissa viitataan asiantilaan, jonka perusteella kokoamista on pidettävä välttämättömänä. Tulkinta välttämättömyydestä perustuu lainsäätäjän omaan tulkintaan vallitsevasta tilanteesta, mutta tulkinnan tueksi ei esitetä perusteluja. Vastaavia yhteistoimintasisältöjä tuottavia hyvinvointialueiden välisiä yhteistoimintajärjestelyjä on täysin mahdollista perustaa ja ylläpitää hyvinvointialueiden välisin sopimuksin.

Hyvinvointialueiden tilanne- ja johtokeskusratkaisut

Hallinnonalat ylittävää kuvausta tarvittavista, eri toiminnan tasoille sijoittuvista tilannekeskuspalveluista ei ole esitetty. Hyvinvointialueilla on erilaisia tarpeita tilannekeskustoiminnan kehittämiseen ja palvelukokonaisuudet tuleekin suunnitella hyvinvointialuekohtaisten tarpeiden näkökulmasta.

Hyvinvointialueet ovat julkisoikeudellisia yhteisöjä, joilla on alueellaan itsehallinto. Itsehallinto mahdollistaa palvelujen järjestämisen ja palvelujen tuottamisen hyvinvointialueita sekä hyvinvointialueen asiakkuuksia parhaiten palvelevilla ratkaisuilla.

Eesityksen kustannukset

Hyvinvointialueiden pelastustoimen valtakunnallista tilanne- ja johtokeskustoimintaa kehitettäessä on kyseessä valtakunnallisten edellytysten vahvistaminen, jolloin säädöksestä aiheutuvien kulujen kustannusvastuu kuuluu täysimääräisesti valtiolle. Esitys rikkoo rahoitusperiaatetta, jonka mukaan valtion velvollisuus on huolehtia tosiasiallisista taloudellisista edellytyksistä suoriutua tehtävistä, jotka

säädöksillä määritellään. Esityksen kustannusvaikutuksista ei ole tehty mitään arviota, jolloin hyvinvointialueilla ei ole ollut teoreettistakaan mahdollisuutta huomioida uusien ja laajennettujen tehtävien lisäkustannuksia tulevan vuoden talousarvioon.

Kuuleminen

Lausuttaessa asetuksesta on kiinnitettävä huomiota siihen, että valmisteltu on toteutettu virkatyönä sisäministeriössä ja valmistelun tueksi on asetettu valmistelutiimi, jonka tehtävänä on ollut huolehtia valmistelun kuluessa tarvittavasta sidosryhmien kuulemisesta. Sidosryhmien kuulemista ei ole toteutettu vaadittavassa laajuudessa, jolloin valmistelussa ei olla noudatettu valtioneuvoston hyvänhallinnon periaatteiden määrittämiä valmistelu- ja kuulemiskäytänteitä.

Ennen valtioneuvoston asetuksen antamista on lain pelastustoimen järjestämistä (613/2021) nojalla kuultava niitä hyvinvointialueita, joita asia koskee. Lain kohtaa on tulkittava laajasti siten, että tehtäviä kootessa koskevat järjestelyt kaikkia hyvinvointialueita, joilta jokaiselta tulee pyytää asiasta lausunto.

Petri Talikka
pelastusjohtaja